

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ให้ความสำคัญต่อการศึกษามีคุณภาพเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนไทย โดยได้บัญญัติไว้ในมาตรา 54 กล่าวว่า “รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” ดังนั้น รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่งเพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560, หน้า 14)

ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วรวมทั้งทางด้านสภาพแวดล้อม สังคม วัฒนธรรมและวิทยาศาสตร์ ดังนั้น การเรียนรู้ก็ควรเปลี่ยนตามสังคมเพื่อให้ผู้เรียนได้ปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงและเตรียมความพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายในอนาคต การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคนให้ทันต่อสถานการณ์และมีคุณภาพ และเพื่อพัฒนาการศึกษาไทยไปสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับ พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2558, หน้า 43) กล่าวว่า การศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการศึกษาที่เน้นคนมีปัญญาเพราะปัญญาของคนจะช่วยในการพัฒนาชาติ การศึกษาในยุคนี้ควรใช้รูปแบบชุมชนการเรียนรู้เน้นการศึกษาผ่านปวงชนเป็นการศึกษาที่เน้นวิถี การเรียนรู้แบบร่วมมือและรวมพลังการเรียนรู้การสอนที่ให้ผู้เรียนสร้างความรู้เอง โรงเรียนต้องจัดการศึกษาอย่างมีมาตรฐาน พัฒนาทักษะการคิดเพื่อสร้างความรู้ ค้นหาความรู้จากแหล่งต่างๆ มีความคิดอย่างมีวิจารณญาณในการเลือกและตัดสินใจในเรื่องต่างๆ อย่างถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

การนำแนวคิดการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาใช้ในการกำหนดนโยบาย การศึกษาและการเรียนรู้ ทิศทางการศึกษาไทยใน ศตวรรษที่ 21 จะต้องมีการปรับเปลี่ยน อย่างจริงจัง เช่น ด้านเนื้อหาวิชา วิธีการสอนเนื้อหา จะต้องมีความแตกต่างจากในอดีต เน้นไปที่ผู้เรียนโดยให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติผลงานที่ใช้ได้จริงและเป็นประโยชน์ ต่อสังคม การสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้ปฏิบัติต้องมีการพัฒนาทักษะชีวิตและระบบ การผลิตและพัฒนาครูที่มีคุณภาพโดยมีจิตวิญญาณของความเป็นครู อีกทั้งองค์การทาง วิชาชีพครูต่างๆ ต้องนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาทางวิชาชีพในรูปแบบ ต่างๆ และพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้วยความรับผิดชอบทางวิชาชีพพร้อมกันของครูและ บุคลากร ในอีกมิติหนึ่งยังมีหลายโรงเรียนที่มีหลักการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นผู้เรียนให้เกิด ทักษะและความรู้ที่จำเป็นต่อโลกที่เปลี่ยนแปลงไปในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นการจัด การศึกษาที่วางรากฐานในอนาคต สอดคล้องกับประเด็นสำคัญของการจัดการศึกษา ในประเทศที่ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับ แนวคิดของการสร้างโรงเรียนให้เป็นชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพที่เน้นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพครู โดยครูต้องเลิกเป็น “ผู้สอน” พันตัวเองมาเป็นโค้ช หรือ “คุณอำนวย” ของการเรียนรู้ของศิษย์ที่ส่วนใหญ่เรียนแบบใช้ ปัญหาเป็นหลัก นั่นหมายถึง โรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ต้องเลิกเน้นสอน หันมาเน้นเรียน ซึ่งต้องเน้นทั้งการเรียนรู้ของศิษย์และของครู ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จึงเป็น การรวมตัวกันของครูเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การทำงานที่ครูนั้นเอง (วิจารณ์ พาณิช, 2555, หน้า 20-21)

ปัญหาการจัดการศึกษาของไทยที่ผ่านมา การศึกษาไทยยังคงมีจุดอ่อนที่ต้อง ได้รับการพัฒนาในหลายด้าน เช่น ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-Net) ในเกือบทุกวิชา โดยเฉพาะในวิชาหลัก คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และ ภาษาอังกฤษ มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 โรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมาก มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของเด็กต่ำกว่าเกณฑ์ วิธีการวัดและประเมินผลทั้งหลักสูตร และผู้เรียน ยังไม่ สามารถสะท้อนผลลัพธ์ที่เกิดกับผู้เรียน ในด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างเป็นรูปธรรม ผลงานวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมของกระทรวงศึกษาธิการ ยังไม่ สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า ครูไม่ครบชั้น และขาดครูในสาขาวิชา ที่ขาดแคลนโดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็กและในพื้นที่ห่างไกล การกระจายอำนาจ การจัดการศึกษาจากส่วนกลาง ไปสู่สถานศึกษา ตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ ยังไม่ สามารถดำเนินการได้อย่างแท้จริง จากสถานการณ์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นการด้อยคุณภาพ

ทั้งในด้านตัวบุคคล ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน และปัญหาทางด้านการจัดการ (ดารุณี บุญครอง, 2560, หน้า 5-6)

ข้อดีของการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทาง ด้านวิชาชีพและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน คือ ลดความโดดเดี่ยวในการจัดการเรียนการสอน ของครู การมีส่วนร่วม การร่วมกันรับผิดชอบในการปรับปรุงพัฒนางานของตนเองอยู่ ตลอดเวลา มีความก้าวหน้าในการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับ ลักษณะของผู้เรียน ทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในแต่ละวิชาที่มีเกณฑ์ที่สูงขึ้น อย่างชัดเจน ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจัดเป็นกลยุทธ์ในการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ที่ สำคัญและหลายพื้นที่ได้นำแนวทางของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพไปพัฒนาการจัดการ เรียนรู้ในโรงเรียน (วิฑูล ทาชา, 2559, หน้า 90-91)

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะครูผู้ดำเนินการจัด การเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 จึงมีความสนใจพัฒนาตัวบ่งชี้การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน เพื่อให้เกิด องค์ความรู้เกี่ยวกับการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนและเป็นฐานการพัฒนา ไปสู่คุณภาพการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการตรวจสอบความสอดคล้อง ระหว่างโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิจัยสามารถนำมาใช้เพื่อบ่งชี้และพัฒนาแนวทางในการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทาง วิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาระบบการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

คำถามของการวิจัย

ผู้วิจัยตั้งคำถามวิจัย ดังนี้

1. ตัวบ่งชี้การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 มีองค์ประกอบอะไรบ้าง
2. โมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับ ข้อมูลเชิงประจักษ์ หรือไม่

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สมมติฐานของการวิจัย

โมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ความสำคัญของการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดความสำคัญของการวิจัย ดังนี้

1. ได้องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงงานด้านการจัดการเรียนรู้ของครูให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถนำผลการวิจัยไปสร้างเครื่องมือวัดและเกณฑ์การตรวจสอบการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จะพัฒนาตัวบ่งชี้การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน และได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน แบ่งเป็น 5 องค์ประกอบ คือ 1) องค์ประกอบด้านการทำงานเป็นทีม 2) องค์ประกอบด้านวิสัยทัศน์ร่วม 3) องค์ประกอบด้านวัฒนธรรมองค์การ 4) องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารและครู และ 5) องค์ประกอบด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิก

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ตามระยะการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาตัวบ่งชี้การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

ระยะที่ 2 การตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโครงสร้างตัวบ่งชี้เชิงสมมติฐานที่สร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ประชากร เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 2,151 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2, 2561, ออนไลน์)

กลุ่มตัวอย่าง เป็น ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 508 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling)

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ประกอบด้วย

3.1 องค์ประกอบด้านการทำงานเป็นทีม ประกอบด้วย

4 องค์ประกอบย่อย คือ

- 3.1.1 การมีส่วนร่วมในการทำงาน
- 3.1.2 การมีความเข้าใจและไว้วางใจซึ่งกันและกัน
- 3.1.3 การยอมรับนับถือ
- 3.1.4 การมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน

3.2 องค์ประกอบด้านวิสัยทัศน์ร่วม ประกอบด้วย

3 องค์ประกอบย่อย คือ

- 3.2.1 การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน
- 3.2.2 การมีค่านิยมร่วม
- 3.2.3 การสร้างแรงจูงใจ

3.3 องค์ประกอบด้านวัฒนธรรมองค์การ ประกอบด้วย

4 องค์ประกอบย่อย คือ

- 3.3.1 ธรรมเนียมปฏิบัติ
- 3.3.2 เครือข่ายทางวัฒนธรรม
- 3.3.3 สภาพแวดล้อมขององค์การ
- 3.3.4 วีรบุรุษหรือบุคคลต้นแบบ

3.4 องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารและครู ประกอบด้วย

4 องค์ประกอบย่อย คือ

- 3.4.1 การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
- 3.4.2 การมีความฉลาดรอบรู้
- 3.4.3 การมีความเพียรพยายาม
- 3.4.4 การมีความสามารถในการสื่อสาร

3.5 องค์ประกอบด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิก

ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย คือ

- 3.5.1 การมีเครือข่ายระหว่างบุคคล
- 3.5.2 การใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร
- 3.5.3 ความเหมาะสมของสถานที่และบรรยากาศ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การพัฒนาตัวบ่งชี้การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนักวิชาการต่างๆ ดังนี้

1. องค์ประกอบหลักการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนใช้แนวคิดของ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2552, หน้า 207); ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม (2553, หน้า 19-21); ลิวรี พิศุทธิสินธพ (2553, หน้า 133); วิจารย์ พานิช (2555, บทความย่อ); ปองทิพย์ เทพอารีย์ มารุต พัฒนาผล (2557, หน้า 288); วรลักษณ์ ชูกำเนิด (2557, หน้า 28-29); วรลักษณ์ ชูกำเนิด เอกกรินทร์ ชูสังข์ทอง (2557, หน้า 96-100); สมุทร สมปอง (2558, หน้า 18); DuFour, Eaker (1998, อ้างถึงใน สมุทร สมปอง, 2558, หน้า 15); วิริยะ วราญ (2559, หน้า 28-30) และชวลิต ชูกำแพง (2560, บทความย่อ) มี 5 องค์ประกอบ คือ

- 1.1 การทำงานเป็นทีม
- 1.2 วิสัยทัศน์ร่วม
- 1.3 วัฒนธรรมองค์การ
- 1.4 ภาวะผู้นำของผู้บริหารและครู
- 1.5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิก

2. องค์ประกอบย่อย ด้านการทำงานเป็นทีม ใช้แนวคิดของ วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์ (2550, หน้า 9); ชีระ รุญเจริญ (2553, หน้า 221); กานต์นลิน คงศักดิ์ (2554, หน้า 35-36); ลำเทียน เผ่าอาจ (2559, หน้า 20) และ อริศรรา อุ่มสิน (2560, หน้า 17) มี 4 องค์ประกอบ คือ

- 2.1 การมีส่วนร่วมในการทำงาน
- 2.2 การมีความเข้าใจและไว้วางใจซึ่งกันและกัน
- 2.3 การยอมรับนับถือ
- 2.4 การมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน

3. องค์ประกอบย่อย ด้านวิสัยทัศน์ร่วมใช้แนวคิดของ กรมวิชาการ (2539, หน้า 11); กุณทีรา อาษาศรี (2552, หน้า 29); จุลลี ศรีษะโคตร (2557, หน้า 39); วรลักษณ์ ชูกำเนิด (2557, หน้า 96-100); สุคนธ์ เอ็งสันเทียะ (2558, หน้า 20);

Nanus (1992 อ้างถึงใน อาทิตยา สุขประเสริฐ, 2558, หน้า 15); Quigley (1995 อ้างถึงใน สุคนธ์ เอ็งสันเทียะ, 2558, หน้า 17) และ วิริยะ วราญ (2559, หน้า 28) มี 3 องค์ประกอบ คือ

3.1 การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน

3.2 การมีค่านิยมร่วม

3.3 การสร้างแรงจูงใจ

4. องค์ประกอบย่อย ด้านวัฒนธรรมองค์การ ใช้แนวคิดของ Hofstede and others (อ้างถึงใน ประพจน์ แยมทิม, 2550, หน้า 29); ฌักลูฟันท์ เขจรนนท์ (2551, หน้า 256); สุนทร โคตรบรรเทา (2551, หน้า 197); Deal & Kennedy (1982 อ้างถึงใน นฤมล แก้วป้อม, 2551, หน้า 30); อาริษา ท้าวแดนคำ (2552, หน้า 13) 6); พรทิพย์ ไชยประณีธาน (2553, หน้า 13) และ สมิต ลัทธิคุณ (2555, บทคัดย่อ) มี 4 องค์ประกอบ คือ

4.1 ธรรมเนียมปฏิบัติ

4.2 เครือข่ายทางวัฒนธรรม

4.3 สภาพแวดล้อมขององค์การ

4.4 วีรบุรุษหรือบุคคลต้นแบบ

5. องค์ประกอบย่อย ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารและครู ใช้แนวคิดของ Davis (1972 อ้างถึงใน สัมฤทธิ์ มั่นดอนเรือง, 2550, หน้า 25); สุรินทร์ นานาผล (2554, หน้า 21); Marlay (2003 อ้างถึงใน สุรินทร์ นานาผล, 2554, หน้า 16); ซาลีฮะห์ ตะเซ็ง (2555, หน้า 24); สุชีรัตน์ แก้วรัตน์ (2557, หน้า 43); ทศพร เกตุถนอม และคณะ (2557, บทคัดย่อ) และ ซอफी ราเซะ (2560, หน้า 36) มี 4 องค์ประกอบ คือ

5.1 การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

5.2 การมีความฉลาดรอบรู้

5.3 การมีความเพียรพยายาม

5.4 การมีความสามารถในการสื่อสาร

6. องค์ประกอบย่อย ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิก ใช้แนวคิดของ ธนภาส อยู่เย็น (2553, หน้า 176); พรทิพย์ อุดมสิน (2554, หน้า 2-16); จิตินัฐ วิมานรัตน์ (2554, หน้า 173); ฉันทพร วณิชธาตุธา (2557, หน้า 160) และ Warne et al (2003 อ้างถึงใน ฉันทพร วณิชธาตุธา, 2557, หน้า 30) มี 3 องค์ประกอบคือ

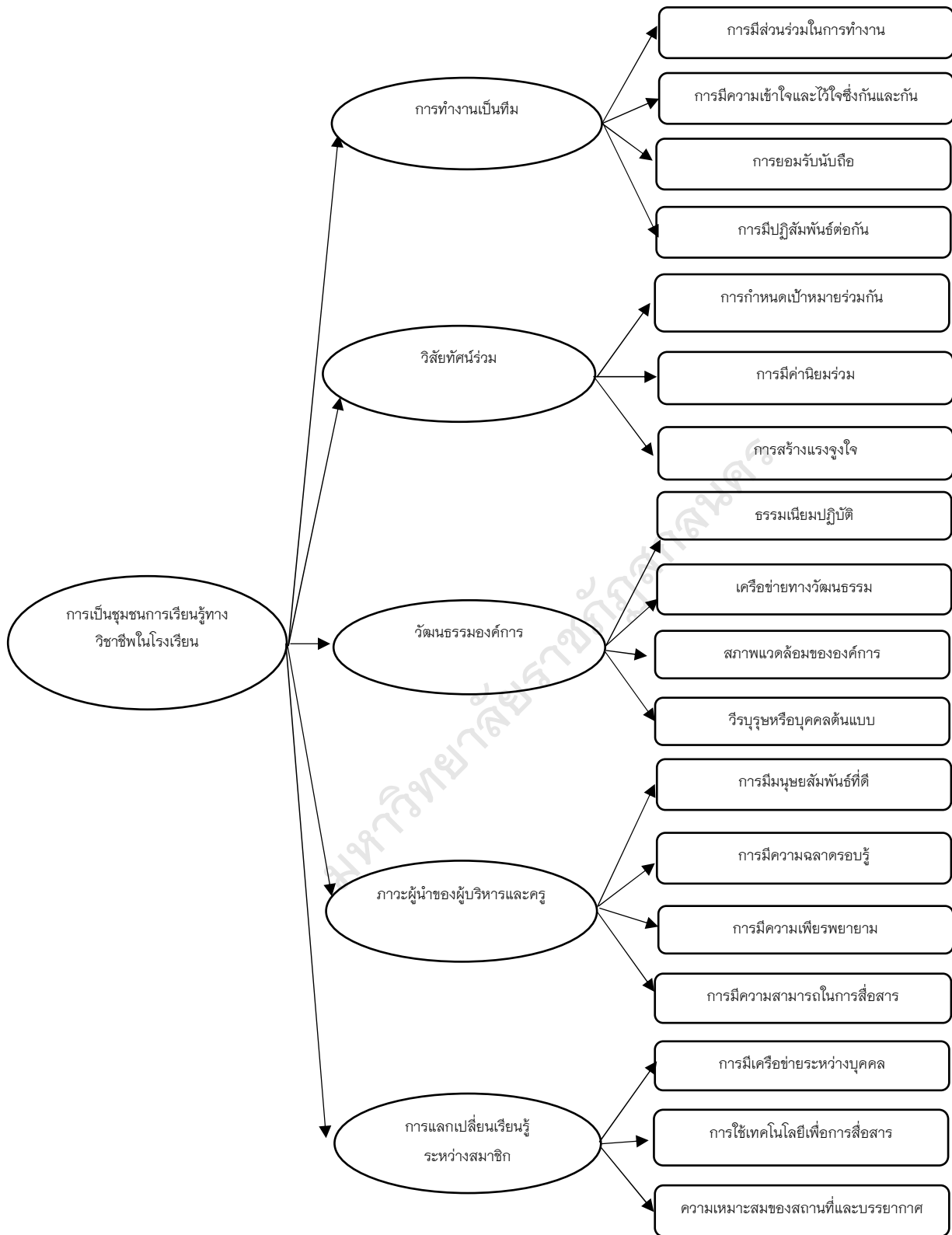
6.1 การมีเครือข่ายระหว่างบุคคล

6.2 การใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร

6.3 ความเหมาะสมของสถานที่และบรรยากาศ

จากองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน ที่ได้ศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎีและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำมา กำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังแสดงในภาพประกอบ 1

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

นียมคัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ผู้วิจัยกำหนดนียมคัพท์เฉพาะ ไว้ดังต่อไปนี้

1. การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน หมายถึง การรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของผู้บริหารและครู เพื่อหาแนวทางในการสร้างความรู้ร่วมกัน อันจะนำมาซึ่งการพัฒนาการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดและประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ

1.1 การทำงานเป็นทีม หมายถึง การที่บุคคลในโรงเรียนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมาร่วมกันทำกิจกรรม โดยมีเป้าหมายเดียวกัน ยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการวางแผนการทำงานร่วมกัน เพื่อที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของงานและการบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย

1.1.1 การมีส่วนร่วมในการทำงาน หมายถึง การที่ทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ทั้งการแสดงความคิดเห็นเสนอแนะทางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวิเคราะห์แผนการทำงาน การตรวจสอบ ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขผลการดำเนินงาน เพื่อที่จะให้ได้ผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

1.1.2 การมีความเข้าใจและไว้วางใจซึ่งกันและกัน หมายถึง การเรียนรู้ถึงความแตกต่างของกันและกัน มีความเชื่อมั่นในตัวผู้นำและบุคลากร มีความจริงใจต่อการทำงานร่วมกัน แบ่งปันทรัพยากรให้กัน ให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน และเชื่อมั่นในความคิดและความสามารถของเพื่อนร่วมงาน

1.1.3 การยอมรับนับถือ หมายถึง การที่บุคลากรในทีมตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ให้เกียรติกัน และยอมรับในความสามารถและความแตกต่างของกันและกันด้วยความจริงใจ

1.1.4 การมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน หมายถึง การแสดงความรู้สึกและการปฏิบัติต่อกันระหว่างผู้บริหารและครู โดยการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนเกื้อกูลกัน มีน้ำใจต่อกัน มีความห่วงใยเอื้ออาทรต่อกัน พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันและมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

1.2 วิสัยทัศน์ร่วม หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูร่วมกัน กำหนดเป้าหมาย ค่านิยมของโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของครู ให้ดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน โดยมุ่งที่ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วย

1.2.1 การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน หมายถึง การที่ผู้บริหาร ครู และ บุคลากรในโรงเรียน ร่วมแสดงความคิดเห็น วางแผน กำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานให้ไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของเป้าหมายที่ตั้งไว้

1.2.2 ค่านิยมร่วม หมายถึง การมีความเชื่อ ข้อกำหนด เป็นเครื่องกระตุ้นในการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน มีการให้คุณค่ากับงานหรือ ภารกิจร่วมกันและมีพฤติกรรมที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มุ่งเน้นไปสู่ความสำเร็จของ โรงเรียน

1.2.3 การสร้างแรงจูงใจ หมายถึง การกระตุ้นให้บุคลากรในองค์การ มีกำลังใจ มีความตั้งใจและความพยายามที่จะปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ทำให้ งานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

1.3 วัฒนธรรมขององค์การ หมายถึง ค่านิยม ความเชื่อที่มีการถ่ายทอดต่อกันมาเป็นระยะเวลาในหน่วยงานหรือองค์การนั้น และคนในองค์การได้นำมายึดถือ ปฏิบัติประกอบด้วย

1.3.1 ธรรมเนียมปฏิบัติ หมายถึง ระบบและรูปแบบที่องค์การยึดถือ ปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เช่น การเลี้ยงอำลาผู้ที่เกษียณอายุ การกล่าวสวัสดิการของ บุคคลดีเด่นซึ่งเป็นที่ยอมรับของทุกคน การจัดงานรำลึกถึงผู้มีพระคุณ ผู้มีอุปการคุณต่อ องค์การ

1.3.2 เครือข่ายทางวัฒนธรรม หมายถึง ช่องทางการสื่อสารอย่างไม่ เป็นทางการภายในองค์การ เพื่อให้บุคลากรทุกคนได้รับรู้ ซึ่งจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ค่านิยม เรื่องราวของวีรบุรุษ ประวัติความเป็นมา ความสำเร็จขององค์การนั้นๆ

1.3.3 สภาพแวดล้อมขององค์การ หมายถึง สภาพต่างๆ ภายใน องค์การ ไม่ว่าจะเป็น วัตถุ สิ่งของ ตัวบุคคล วิธีการ เชื้อต่อความสะดวกในการทำงาน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้การทำงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3.4 วีรบุรุษหรือบุคคลต้นแบบ หมายถึง บุคคลในองค์การที่เป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงานสำหรับบุคลากรในด้านต่างๆ เช่น ความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา ชยันชั้นแข็ง บุคคลที่ประสบความสำเร็จในการทำงาน

1.4 ภาวะผู้นำของผู้บริหารและครู หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการใช้อำนาจหรืออิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความกระตือรือร้นและเต็มใจ เพื่อให้งานหรือภารกิจของโรงเรียนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ประกอบด้วย

1.4.1 การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี หมายถึง ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การติดต่อเกี่ยวข้อกันระหว่างบุคคลเพื่อให้เกิดความพอใจ การนับถือ จงรักภักดีและให้ความร่วมมือในการทำงานด้วยการเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล การมีพฤติกรรมที่เหมาะสมในการติดต่อสื่อสารและการรู้จักเคารพในความคิดของบุคคลอื่น

1.4.2 การมีความฉลาดรอบรู้ หมายถึง การมีความสามารถหลากหลายสาขาวิชา มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีปฏิภาณไหวพริบ มีทักษะในการแก้ไขปัญหาใฝ่เรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

1.4.3 การมีความเพียรพยายาม หมายถึง การทุ่มเทแรงกายแรงใจด้วยความตั้งใจจริง ความเอาใจใส่ มีความชยันชั้นแข็ง มีความกระตือรือร้น ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความพยายามมานะอดทนไม่ยอมท้อต่ออุปสรรค

1.4.4 การมีความสามารถในการสื่อสาร หมายถึง การถ่ายทอดความรู้สึนึกคิด ข่าวสาร โดยใช้ถ้อยคำ น้ำเสียง กริยาท่าทางให้เหมาะสมกับโอกาส มีมารยาทในการพูด การให้ข้อมูลข่าวสารด้วยเหตุผลและถูกต้อง และเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

1.5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิก หมายถึง การถ่ายทอดและรับความรู้และประสบการณ์ระหว่างบุคคลหรือสมาชิกกลุ่มที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน โดยมีสถานที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ช่วยสร้างบรรยากาศแห่งความเป็นมิตร ความไว้เนื้อเชื่อใจ ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิก

1.5.1 การมีเครือข่ายระหว่างบุคคล หมายถึง รูปแบบการประสานงานของกลุ่มคนที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ระหว่างกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน ช่วยเหลือกัน โดยมีเป้าหมายวัตถุประสงค์เดียวกัน

1.5.2 การใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร หมายถึง การทำงานด้านสารสนเทศและระบบสื่อสารช่วยให้ได้ข้อมูลและสารสนเทศที่ต้องการสำหรับนำมาใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคล

1.5.3 ความเหมาะสมของสถานที่และบรรยากาศ หมายถึง สถานที่และบรรยากาศที่มีความเหมาะสมสำหรับการพูดคุย ปรัชญาหรือ แบ่งปันความคิดในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างสบายใจ ไม่ตึงเครียด เป็นบรรยากาศที่เป็นกันเอง

2. ตัวบ่งชี้การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน หมายถึง ตัวแปรประกอบหรือองค์ประกอบที่นำมาวัดหรือชี้ให้เห็นถึงการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน

3. การพัฒนาตัวบ่งชี้การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน หมายถึง กระบวนการสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ในรูปของโมเดลโครงสร้างการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

4. โมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน หมายถึง รูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นที่ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน

5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 หมายถึง หน่วยงานหรือองค์กรที่ทำหน้าที่กำกับดูแล ควบคุม สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับชั้นประถมศึกษา ในจังหวัดนครพนม

6. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ในปีการศึกษา 2561

7. ครู หมายถึง บุคลากรที่ทำหน้าที่จัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ในปีการศึกษา 2561